

Ігор ГИРИЧ (*Київ*)

**ЛИСТИ ВЯЧЕСЛАВА ЛИПИНСЬКОГО ДО ОСИПА НАЗРУКА
(1921–1930) / УПОРЯД. М. ДЯДЮК; ВІДП. РЕД. СЕРІЇ
“ЕПІСТОЛЯРІЙ” Л. ГОЛОВАТА, НАН УКРАЇНИ
ЛНБ ІМ. В. СТЕФАНИКА – ЛЬВІВ, 2004. – 156 с.; іл.**

Рецензована книжка разом з публікацією листів М. Грушевського до М. Мочульського розпочинає нову серію видань, започатковану Львівською науковою бібліотекою ім. В. Стефаника. За задумом науковців бібліотеки у цій серії мусить друкуватися епістолярна спадщина представників української еліти кінця позаминогого – першої половини минулого століття. Справа це дуже потрібна. Близько десяти років тому з подібною ідеєю виступив тодішній президент УВАНу США Марко Антонович, аби якомога швидше оприлюднити величезні пласти епістолярію, що зберігається в архіві УВАН у Нью-Йорку. Дійсно, чекати на централізовану працю в цій царині археографічної діяльності при нинішній скруті не випадає, і видрук невеликих масивів листів тематично закінченої форми може розглядатися як непоганий вихід із становища.

Книжку зроблено за стандартом і археографічними правилами документального видання. Вона включає передмову написану упорядницею, тексти самих листів В. Липинського до О. Назарука та виписки, зроблені В. Липинським з листів до нього О. Назарука (власне, додаток до останнього листа В. Липинського). Науково-довідковий апарат складається з коментаря до листів – 118 позицій, словника рідковживаних та іншомовних слів, іменного та географічного покажчиків.

Публікація листів В. Липинського цікава для дослідників і звичайних читачів у контексті здійснюваного Східноєвропейським дослідним інститутом В. Липинського у Філадельфії, а від кількох років і Європейським дослідним інститутом НАН України у Києві, протягом уже майже сорока років повного зібрання творів і архіву Вячеслава Липинського. На сьогоднішній день ми маємо вже три грубезних томи епістолярної спадщини, що включають листи Дмитра Дорошенка і Осипа Назарука до В. Липинського, підготовлені до видання визначними істориками діаспори І. Коровицьким та І. Лисяком-Рудницьким, а також майже тисячосторінковий том листів самого В. Липинського до адресатів від літери “А” до “Ж” (видавництво “Смолоскип”). Крім того, тепер ми маємо ще дві книжки листів, що не входять до серії ПЗТ. Це книжка “З епістолярної спадщини: Листи до Д. Дорошенка, І. Кревецького, Р. Метика, О. Назарука, С. Шелухіна” (К., 1996. – 196 с.), упорядники Т. Осташко і Ю. Терещенко та рецензоване тут видання.

Листи обох учасників листовного спілкування збереглися нерівномірно. Судячи з листів О. Назарука, виданих І. Лисяком-Рудницьким, листів В. Липинського мало бути принаймні удвічі більше. Зрештою, це річ нормальна. Така сама справа з обопільним листуванням Д. Дорошенка й В. Липинського. Листів В. Липинського до першого так само збереглося принаймні удвічі менше.

На сучасний момент відомо й видано 39 листів: з них 20 надрукували Т. Осташко і Ю. Терещенко (місце зберігання – ЦДІА України у м. Львові), а 19 – М. Дядюк (зберігаються у рукописному відділі ЛНБ ім. В. Стефаника). Звичайно, доводиться шкодувати, що усіх листів В. Липинського до О. Назарука не зібрано в одній книжці. Сама упорядниця каже про те, що обидва масиви листів взаємодоповнюють один одного. Залишається сподіватися, що при підготовці ПЗТ усю цілість листів В. Липинського до О. Назарука буде подано з'єднаною в хронологічному порядку.

Розуміючи, що за принцип подачі матеріалу упорядницею взято місце зберігання листів, все ж користувач стикається з постійною незручністю – йому треба мати під руками принаймні два видання: том СХЕДІ з листами О. Назарука і книжку “З епістолярної спадщини...”, де подані листи В. Липинського з ЦДІА України у м. Львові. Частіше читачеві доводиться здогадуватися, на які проблеми реагує В. Липинський. Можливо, варто було у коментарі чи у підтекстових примітках зазначати, на якій сторінці відповідного тому подано лист О. Назарука, на котрий відповідає В. Липинський.

Передмова має не дослідницький, а формально історико-археографічний характер, через що мало нового додано до стосунків О. Назарука і В. Липинського, коли порівнювати зі вступною статтею до відповідного видання І. Лисяка-Рудницького. Тим часом на таке дослідження можна було сподіватися, маючи під руками інші видані листування і залучаючи матеріали зі щоденника О. Назарука, про який упорядниця писала в цікавій публікації для альманаху “Молоданація” (2002. – № 4).

Тексти листів археограф-упорядниця прочитала якісно. Практично не зауважуємо жодного випадку трикрапок, тобто непрочитаного тексту. Плюсом є і те, що М. Дядюк подала всі випадки поміток олівцем О. Назарука на сторінках листів В. Липинського.

Коментарі готувалися за старим стандартом, від нього вже давно відійшли археографи, що працюють, приміром, в Інституті літератури ім. Шевченка і видавництві “Критика”, які розводять ситуативний коментар і примітки загально-історичного характеру. Коментар у такому випадку включає, власне, лише пояснення ситуацій, зазначених у листах, біографії ж осіб, назви періодичних видань, установ, організацій подаються в розширеному іменному покажчику та у покажчику назв (предметно-тематичному покажчику). Власне ситуативного коментаря у цьому виданні – мінімум, може, з десятків позицій, хоча прокоментувати було що. Скажімо, залишилося невідомим, чи віддав В. Липинський гроші, дані О. Назаруком від уряду ЗУНР для написання “Історії України” з державницьких позицій. А тема цих грошей проходить через усе листування. В. Липинський каже, що пише спогади, чи він їх написав? Відомо, що в його

римському архіві зберігаються спомини. Чи це ті спогади, які йому замовляв О. Назарук? В. Липинський пише про зібраний для “Історії України” матеріал. Чи відклався він у його архіві, хоча б гіпотетично?

Зрештою, головним є не спекулятивний момент – якість подачі, а сама можливість користатися текстами листів В. Липинського. Це основне завдання, з яким успішно впоралася упорядниця. Липинськознавство збагатилося на ще одне видання, яке, безумовно, користуватиметься незмінно високим попитом. Хочеться сподіватися, – на цьому серія не завершиться і попереду будуть нові епістолографічні публікації. Такі видання (коротка передмова, якомога точніші, без втручання, тексти, “без фанатизму” коментар, і принаймні іменний покажчик) – оптимальний варіант для археографічних публікацій сьогодні.